

Catalan Narrative 1875-2015

MARIA MORENO DOMÈNECH

Universitat de Barcelona

maria_moreno@ub.edu

LARIOS & LUNATI (2020): Jordi Larios i Montserrat Lunati (eds.), *Catalan Narrative 1875-2015*, Oxford: Legenda Books, 2020; «Studies in Hispanic and Lusophone Cultures» 16.

Resulta una temptació irresistible a l'hora de ressenyar un volum com *Catalan Narrative 1875-2015* felicitar-se pel fet que apareguin en altres llengües estudis dedicats a la catalanística que ajudin a entendre més bé diversos moviments o obres de la literatura escrita en català. En efecte, cal congratular-se de l'aparició d'aquest volum, que recull una selecció de les ponències presentades al congrés homònim celebrat a Saint Andrews del 14 al 16 de desembre de 2016.

Tal com comenten els curadors del volum, Jordi Larios i Montserrat Lunati, aquest recull de quinze contribucions no intenta traçar una panoràmica diacrònica de la narrativa catalana en el període esmentat ni fer un balanç del seu estat actual, sinó que les contribucions dels autors aborden temàtiques i obres ben diferents des de punts de vista tan diversos com poden ser el multilingüisme o la crítica feminista. De fet, ja en la introducció s'assenyala que una de les característiques del volum és la interdisciplinarietat dels diversos capítols o de les aportacions que examinen alguns textos des d'un angle que en alguns casos s'allunya bastant de l'estudi filològic del text.

Indubtablement, en l'obra trobem textos de gran interès, però en fer-ne una lectura pot resultar una mica xocant que alguns textos dedicats a literatura contemporània precedeixin articles dedicats a *La febre d'or* o *Els sots feréstecs*. En aquest volum s'ha optat per ordenar les contribucions alfabèticament a partir del cognom dels contributors, evitant apropar-se a un format que seria més propi del recorregut diacrònic. Editar un llibre fruit de la celebració d'un congrés sempre implica inevitablement una divergència d'angles que, malgrat que sovint manlleva certa cohesió als volums, també permet analitzar alguns fenòmens des de perspectives diferents i, fins i tot, divergents.

Aquesta configuració del món acadèmic en què la publicació d'articles i anades a congressos s'apropa perillosament a una cursa de velocitat, la catalanística ha sabut trobar el difícil equilibri entre les exigències de les agències de qualitat, regides per uns sistemes de qualificació kafkians, i la veritable tasca de qualsevol branca humanística: la dedicació al saber. Aquest fet té una conseqüència colateral i és que, enmig de la vastitud d'articles que han fet aflorar les acreditacions i avaluacions universitàries, queden arrecerades algunes aportacions interessants que poden contribuir a una comprensió més lúcida del sistema literari català.

L'ambició del volum fa que s'abordini obres i autors en un període de quaranta anys i des d'aproximacions diverses; això no obstant, alguns temes o qüestions són una constant en el llibre, com ara la novel·la històrica, la intertextualitat, l'humor o la construcció spatiotemporal, entre d'altres. La primera contribució, «Autopsies of Everyday Life», d'Enric Bou, parteix del concepte de *picnolepsy* —moments puntuals de pèrdua de consciència— per tal de traçar una relació entre literatura i espai tot analitzant fragments tant de *Les bonhomies*, o d'articles de Gaziell com de *Primavera, estiu, etcètera*, de Marta Rojals, o *L'horitzó primer*, de Joan Todó. L'element espacial també ocupa un lloc preeminent en el text «The Magic Money in Narcís Oller's *La febre d'or*. Fraudulent Representation and the Blurring Perception», en el qual Elisa Martí-López analitza la representació del capital —que situa com el tema central de l'obra— i la seva capacitat de transformar la ciutat en una metròpoli, «un petit París» que se submergeix en un joc d'il·lusions i aparences (p. 165).

D'alguna manera també aborda la construcció d'un espai literari femení l'estudi «Mercè Rodoreda and Maria-Mercè Marçal as “specters granted a hospitalable memory” in Mercè Ibarz Fiction», de Montserrat Lunati. D'una manera molt clara i ordenada, l'autora, partint del concepte d'intertextualitat i de la noció de genealogia de Foucault, explora com es teixeix un espai de la memòria, un trencadís que esdevé metàfora d'intertextualitat. (p. 156)

De la complexitat de la construcció narrativa del text, se'n fa esment al capítol «Walking through the World Republic of Letters: The Narrative Practice of Maria Mercè Marçal», d'Helena Buffery, dedicat a resseguir els diversos nivells narratius de *La passió segons Renée Vivien* i el joc de miralls que estableix amb la seva narrativa. Buffery, traductora, juntament amb Kathleen Mc Nerney, d'aquesta obra, fa atenció al fet que la novel·la presenta una reflexió sobre la marginalització de l'escriptura femenina i la dificultat que comporta escriure des d'una posició subalterna.

Una altra reflexió de traductor la trobem en el text «“In my end is my beginning...” Some Thoughts on Translating Raimon Casellas *Els sots feréstecs*», en què Alan Yates duu a terme una reflexió lúcida i personal sobre l'obra, tot exposant de forma detallada i precisa els diversos recursos i mecanismes narratius de Casellas i la construcció de la llengua dels seus personatges. Tot resseguint els diversos fragments i la seva traducció, exemplifica com Casellas crea tensió i articula un conflicte entre l'individu i el col·lectiu, així com les dificultats de traduir alguns elements de la prosa d'*Els sots feréstecs* a l'anglès. Una reflexió que val la pena de llegir.

D'altra banda, Jordi Cornellà-Detrell en el text «Multilinguism in Contemporary Catalan Narrative» aborda una àrea que, com el mateix autor comenta, ha resultat poc estudiada en l'àmbit de la catalanística: el rol que ha tingut el multilingüisme en la literatura catalana contemporània. (p. 49) Així, en l'article analitza com Ramon Solsona, Joan Daniel Bezsonoff i Marta Rojals conceben la relació entre llengua i literatura i com plasmen en les seves obres el fet que l'ús de les diverses llengües comporta ineludiblement una dimensió política. (p. 63)

Quant a la relació entre literatura i dimensió política, cal destacar el text de Kathryn Cramer, «Reimagining the Family in the Twenty-First-Century Historical Novel», en què fa esment del fet que, fins i tot en moments de postmodernitat literària, els escriptors catalans es plantegen d'una manera o altra la relació amb el passat, i fa palès com la família pot esdevenir un element identitari, tot fent una anàlisi de la novel·la *Victus*, d'Albert Sánchez Piñol.

L'escriptor també és estudiat per Dominic Keown en el seu article «Atopia and Irishmen in the Early Novels of Albert Sánchez Piñol», on comenta com l'escriptor aborda el passat colonial català tant a l'assaig satíric *Pallassos i monstres* com a les novel·les *La pell freda* i *Pandora al Congo*. Tot elaborant un conglomerat de referències que, òbviament, tracen una comparativa amb Kipling i Conrad, Keown articula una reflexió sobre aquests textos a través del concepte d'atopia encunyat per la investigadora Siobhan Carroll.

La construcció de la història a través del text literari és, doncs, una de les constants d'aquest llibre. Així, P. Louise Johnson, en el text «Oedipus and the Abject Imaginings of Guillem Viladot», analitza la novel·la *Joana*, dedicada a la figura de Joana la Boja, i *Carles*, centrada en la vida de Carles d'Àustria, fill de Felip II, en especial la relació que s'estableix entre corporalitat i política.

També aborda la relació entre literatura i memòria el text de Mario Santana «Timely Matters in Jaume Cabré's *Jo confesso*», en què explora el joc temporal i espacial de la novel·la i el diàleg constant entre passat i present. Endemés, assenya-la la dimensió material que adquireix la representació del passat en les novel·les de Cabré.

Així mateix, cal celebrar dos estudis sobre l'obra d'Avel·lí Artís Gener. Així, un dels textos més brillants del volum —a parer de servidora— és «Ethical and Aesthetic Revolt in Avel·lí Artís Gener's *Prohibida l'evasió*», en què Sílvia Mas Sañé fa una dissecció de la construcció d'aquesta novel·la coral, tot fent esment d'alguns dels seus mecanismes narratius. Una altra aportació molt valuosa és «Laughing on the Ohter Side: Humour in the Exile Narrative of Avel·lí Artís-Gener, *Tísner*», en què Rhiannon McGlade, a través de l'establiment d'un marc conceptual sobre el concepte d'humor, fa una dissecció de tres novel·les de Tísner: *556 Brigada Mixta*, *Les dues funcions del circ* i *Paraules d'Opòton el Vell*. D'aquesta manera, ressegueix de manera precisa els diversos mecanismes humorístics que s'hi posen en joc.

Convé destacar també el fructífer diàleg que Jordi Larios estableix entre filosofia i literatura en el seu article: «Caterina Albert's *Solitud*: The Shepherd as Subject of Knowing», en què comenta la influència que Schopenhauer té en l'obra d'Albert i com la construcció del personatge del pastor Gaetà encaixa amb algunes eflexions que el filòsof fa en la cèlebre *El món com a voluntat de poder i la seva representació* sobre com l'intel·lecte pot dominar la voluntat.

D'altra banda, el professor de la Universitat d'Stanford Joan Ramon Resina fa un recorregut ple de reflexions sobre filosofia i estètica en el text: «The Colour of the Heavens: Vision and Death in Five Twentieth-Century Catalan Authors».

Resina analitza tant textos narratius com poètics de Joan Maragall, Pere Quart, Salvador Espriu i Josep Pla, tot fent èmfasi en una representació de la mort que és eminentment sensorial.

Per acabar, el text del professor Josep Murgades, «Catalan *Noucentisme* and Narrative: From Discursive Analogy to Moral Anagogy», duu a terme una lúcida panoràmica sobre el Noucentisme. El text recull els fonaments de la poètica noucentista, tot enumerant-ne els recursos discursius principals, que il·lustra a través d'alguns relats de *La creació d'Eva i d'altres contes* o del relat de Sureda i Blanes *La princesa que tenia el cor aturat*. Sens dubte, es tracta d'una lectura altament recomanable.

Resta només desitjar que aquestes trobades i col·loquis es continuïn celebrant amb regularitat. Potser seria interessant trobar un fil conductor temàtic que ajudés a conferir més cohesió a la posterior publicació o bé restringir el període d'estudi, un enfocament filològic últimament poc en boga però que sens dubte ajuda a entendre de manera profunda els fonaments de la creació literària en un període concret, com demostra la contribució de Murgades. Tanmateix, més enllà d'un ordenament o un altre, cal congratular-se de l'aparició del volum dedicat a la narrativa catalana contemporània i, sobretot, del creixent nombre d'obres de l'àmbit de la catalanística fora dels Països Catalans. Esperem que no sigui flor d'un dia.

Gaziel, inèdit i vigent

JESÚS REVELLES ESQUIROL
 Universitat de les Illes Balears
jesus.revelles@uib.cat

1. GAZIEL (2020): *Gaziel, Obra inèdita*, Manuel Llanas (ed.), Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; «Biblioteca Serra d'Or» 515.
2. GAZIEL (2020): *Gaziel, Obra dispersa*, Manuel Llanas (ed.), Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; «Textos i estudis de cultura catalana» 242.

Obra inèdita (OI) i *Obra dispersa* (OD) formen part d'una mena de díptic. Els uneix una de les millors plomes del periodisme català del segle XX: Agustí Calvet *Gaziel*. Els dos volums recullen gran part dels *papers privats* de l'autor que restaven inèdits o que no han tingut la projecció desitjada, en alguns casos perquè eren de difícil accés. *Gaziel* avui en dia encara no gaudeix de la visibilitat i el prestigi que mereix la seva excel·lent obra, tot i que ja fa més d'una dècada que es publiquen regularment memòries, assajos polítics, dietaris, cròniques bèl·liques, epistolari i recopilatoris d'articles del periodista.